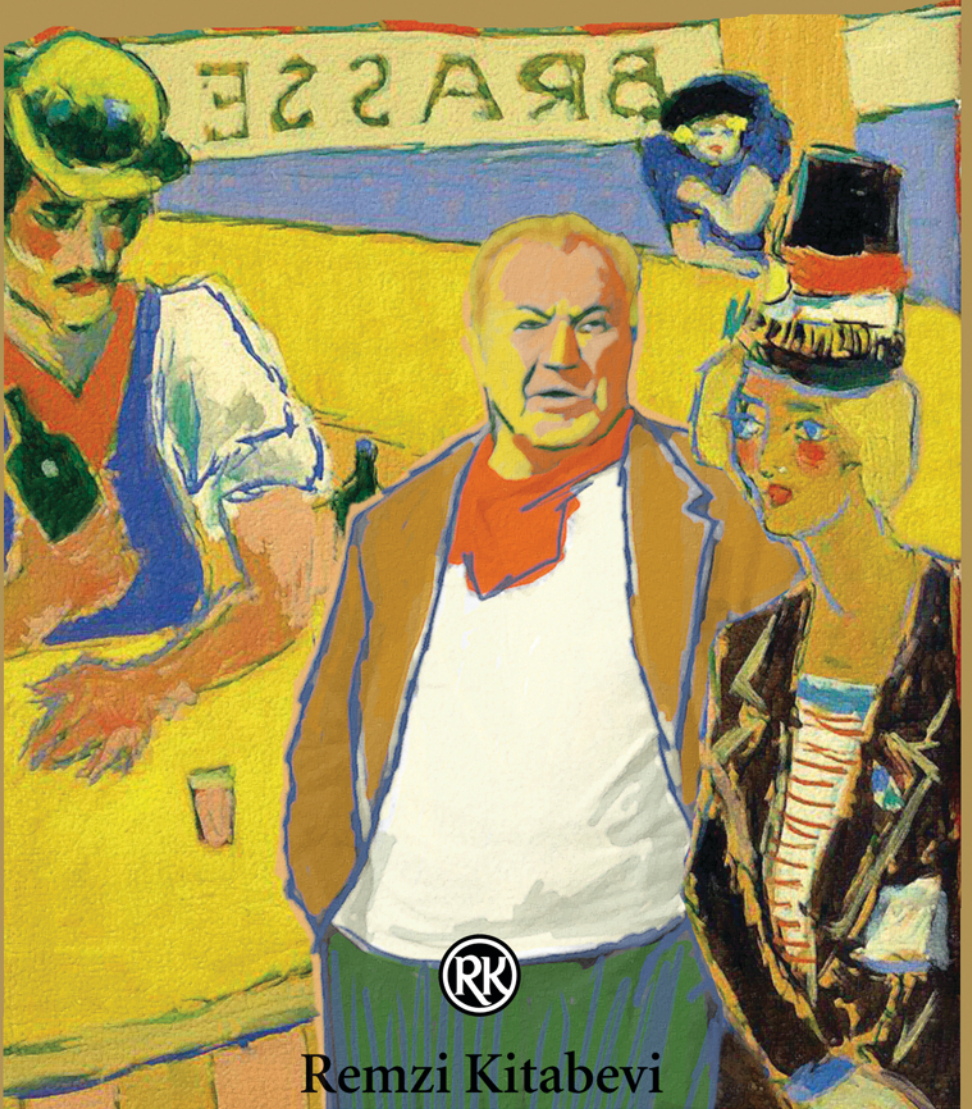

HIFZI TOPUZ

Paris'te Bir Türk Ressam

Fikret Muallâ'nın Yaşamı

Remzi Kitabevi

Kitaplar

İnceleme-Araştırma

L'information Internationale dans la Presse Turque (Strasbourg, 1961), *Basın Sözlüğü* (1968), *Kara Afrika* (1970), *Caricature et Société* (Paris, 1974), *Uluslararası İletişim* (1985), *İletişimde Karikatür ve Toplum* (1985), *Lumumba* (1987), *Kara Afrika'da İletişim* (1987), *Journalist: Status, Rights and Responsibilities* (Prag, 1989), *Basında Tekelleşmeler* (1989), *Yarımın Radyo-TV Düzeni* (1990), *Siyasal Reklamcılık* (1991), *Dünya Karikatür Tarihi* (1997), *Dünyada ve Türkiye'de Kültür Politikaları* (1998), *Türk Basın Tarihi* (1973, 1996, 2003).

Anı

Eski Dostlar (2000), *Elveda Afrika, Hoşça Kal Paris* (2005), *Fikret Muallâ* (2005), *Paris '68: Bir Devrim Denemesi* (2008), *Nişantaşı Anıları* (2009), *Bana Atatürk'ü Anlattılar* (2010), *Gülümseyen Anılar* (2011).

Söyleşi

Ardından Yıllar Geçti (Öner Ciravoğlu ile, 2013).

Roman

Meyyâle (1998), *Taifte Ölüm* (1999), *Paris'te Son Osmanlılar* (1999), *Hatice Sultan* (2000), *Gazi ve Fikriye* (2001), *Çamlıca'nın Üç Güllü* (2002), *Devrim Yılları* (2004), *Tavcan* (2005), *Başın Öne Eğilmesin [Sabahattin Ali'nin Romanı]* (2006 – 36. Orhan Kemal Roman Armağanı), *Özgürlüğe Kurşun* (2007), *Kara Çılgılık [Lumumba'nın Romanı]* (2008 – Afrika Barış ve Dostluk Ödülü), *Abdülmecit* (2009), *Hava Kurşun Gibi Ağır [Nâzım Hikmet'in Romanı]* (2011), *Elbet Sabah Olacaktır [Tevfik Fikret'in Romanı]* (2012), *Vatanı Sattık Bir Pula [Namık Kemal'in Romanı]* (2013), *Çılgın ve Özgür [Neyzen Tevfik'in Romanı]* (2014).

HIFZI TOPUZ

Paris'te Bir Türk Ressam

Fikret Muallâ'nın Yaşamı

Remzi Kitabevi

PARİS’TE BİR TÜRK RESSAM / Hıfzı Topuz

© Remzi Kitabevi, 2014

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Editör: Eylül Duru

Kapak: Ömer Erduran

(Fikret Muallâ’nın bir tablosundan uyarlanmıştır.)

Albümdeki tablolar: Kerem Topuz arşivi

ISBN 978-975-14-1649-9

BİRİNCİ BASIM: Kasım 2014

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Remzi Kitabevi A.Ş. basım tesisleri

100. Yıl Matbaacılar Sitesi, 196, Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 10648

İçindekiler

Sunuş, 7

BÖLÜM 1 *İlk Çılgınlıklar*

İlk Röportaj	13
Çocukluk Yılları	18
Cebinizde Kaç Para Var?	22
Mütareke’de İsviçre ve Almanya Serüveni.....	23
Almanya’da İlk Aşk	25
Avni Arbaş’tan Dinlediklerim	27
Degüstasyon Olayı	30
“Boş Vermişim Dünyaya...”	33
1930’da İstanbul’a Dönüş.....	35
Nâzım’la Dostluk	37
Galatasaray’da ve Ayvalık’ta Resim Öğretmenliği.....	39
Zil Durumdayım	43

BÖLÜM 2 *Paris’te Zor Yıllar*

Karakolda Gestapo İşkencesi	51
1939’da Paris.....	56
Picasso Olayı.....	57
O Günlerin Bir Tanığı Abdülhalik İndere.....	59
İlhan Koman’ın Anlatımı	60
Bir Resim Şimdiki Yarım Avro	61
Selim Turan’ın Tanıdığı Fikret Muallâ	62
Fikret’in Büyük Dostu Abidin Dino	65
Polis Korkusu	69
Hasan Esat Işık’tan Bir Anı.....	70
Halûk Kura’dan Anılar: “Sayın Komiser, Sizinle Anlaşamıyoruz.” ..	71
Neşet Günal Anlatıyor	74
Bir Çılgın Daha: Nejad Devrim	76
Fikret Muallâ ile Nejad Devrim.....	84

Aydemir Balkan'dan Anılar.....	86
Paris'te Akıl Hastanesi'nde	87
Bedri Rahmi'nin Dostluğu	90
Sabahattin Eyüboğlu Paris'te Fikret'i Buluyor.....	92
Eşsiz Bir Dost: Fikret Adil.....	93
Elif Naci	95
Fikret Muallâ'nın Siparişleri.....	96
1959'da Unesco	100
“Cepte Metelik Yok”	102
Umutsuz Bir Aşk: Semiha Berksoy	105
Semiha Berksoy Ne Diyor?	107
Brigitte	109
Yine Akıl Hastanesi: 1962	110

BÖLÜM 3

Reillanne'da Yaşama Veda

Kongo Dönüşü – Yine Paris.....	117
Fikret Muallâ Reillanne'a Yerleşiyor	119
Sadi Öziş'le Dostluk.....	121
Salâh Cimcoz'un Evinde Parçalanan Resimler	123
“Bana Zanzibar'da Görev Ver”	125
Kızlara, Kızanlara Diyecek Yok!	126
Yine Karamsarlık.....	127
Namık Yolga'dan Yardımlar–Taha Toros	128
Fikret, Tunuslu Ressam El Mekki ile Dôme Kahvesi'nde	130
“Burada Çok Şükür Polis Yok!”	131
Reillanne'a Gidiyoruz	133
Reillanne'da.....	135
Dönüş Yolunda Bir Değerlendirme.....	143
“Ömrümün Sonuna Kadar Ona Bakacağım”	146
“Akşamdan Sabaha Sükûnetle Bir Ölebilsen...”	148
Kara Haber	149
Bir Mezar Taşı.....	150
Teşekkür	155
Dizin	156

SUNUŞ

Fikret Muallâ Saygı'yı 1952 sonunda tanıdım. *Akşam*'da çalışıyordum. Kendisiyle Paris'te röportajlar yaptım. Dost olduk. 1953-63 yılları arasında sık sık görüştük, yemek yedik, içki içtik, uzaklarda olduğum zamanlarda süreklili mektuplaştık.

1966 Kasımı'nda onu son kez sevgili dostlarım Dr. Safder Tarım ve Üstün Üstündağ'la birlikte Fransa'nın güneyinde, Alpler'in üzerinde Reillanne Köyü'nde ziyarete gittik. Tatlı saatler geçirdik. Bu son görüşmemiz oldu. Onu 19 Temmuz 1967 gecesi Reillanne yakınlarında Manosque Hastanesi'nde yitirdik. Demek ki dostluğumuz 15 yıl sürdü.

Fikret Muallâ hakkında 1952'den bu yana pek çok yazı yazdım. Onunla ilgili anılarım 2005'te lüks bir baskıyla yayınlandı ve kısa sürede tükendi.

Sonraki yıllarda Fikret Muallâ'nın sergileri açıldıkça başka albümler basıldı ama bunlar satışa çıkarılmadı. Okuyucular da bunlara ulaşamadılar.

Abidin Dino'nun, Taha Toros'un, Orhan Koloğlu'nun daha sonraki yıllarda kitapları yayınlandı, ama onlar genelde sanatçının tüm yaşamını kapsamıyordu. Son yıllarda dostlarım benden Fikret Muallâ hakkında geniş kapsamlı bir biyografik roman istediler, ben de belgelerimi yeniden gözden geçirerek bu kitabımı hazırladım. Fikret Muallâ'yı okuyucularıma tanıtmaktan mutluluk duyuyorum.

Fikret Muallâ'nın yaşamı Türkiye'de 1930'lu ve 1940'lı yıllarda aydınların, yazarların ve sanatçıların karşılaştıkları felaketlerin kara bir örneği olarak ayrı bir önem taşıyor.

Bakıyorsunuz, olağanüstü nitelikleri olan çılgın bir sanatçı. Akli dengesi her zaman pek yerinde değil, doğuştan bir bozukluğu var, ama asıl toplumda karşılaştığı olaylar onu çileden çıkarıyor.

Buraya kadar olağanüstü bir durum yok. Bu bir magazin konusu olabilir. Belki de pembe bir roman konusu, ama 34 yaşındayken sanatçının başına öyle bir bela geliyor ki tüm yaşamı kayıyor. Bir karakol da yağı, falaka, ardından da dokuz ay tımarhaneye kapatılmanın yarattığı karabasan onun yaşamında bir kırılma noktası oluşturuyor.

Gestapo kafalı polislerden gördüğü işkence yaşamına tersine bir yön veriyor. Üzerinde durulması gereken olay bu... Ne yazık ki onun başına gelenler tek değil, gestapo kafalı emniyetçiler ve belki de karanlık güçler Sabahattin Ali'yi böyle öldürmediler mi? Nâzım'ı hangi Nazi kafalı polisler yıllarca hapislerde çürüttü? Hikmet Kıvılcımlı'ya, Kemal Tahir'e, Hasan İzzettin Dinamo'ya, Orhan Kemal'e, Ruhi Su'ya, Kemal Bekir'e Sansaryan Hanı'nda kimler kan kusturdu?

Bu devlet terörünün geçmişte de örnekleri var. Gazeteci Hasan Fehmi'yi, Ahmet Samim'i, Zeki Bey'e kimler kurşunlattı?

Uğur Mumcu'lara, Abdi İpekçi'lere, Ahmet Taner Kışlalı'lara, Cavit Orhan Tütengil'lere, Muammer Aksoy'lara, Çetin Emeç'lere, Turan Dursun'lara, Ümit Kaftancıoğlu'lara, Hrant Dink'lere hangi gizli güçler kurşun sıktı? Madımak'ı kimler yaktı? Ziverbey'de, Selimiye Kışlası'nda, Mamak'ta kimler aydın insanların anasını ağlattı?

Ya Silivri'de generallerin, amirallerin, her düzeyde subayların ve aydınların yaşamlarının en değerli yıllarını hangi karanlık güçler çaldı?

Hep aynı işkenceci kafa... Taşrada, kırsal kesimde, köylerde de jandarmanın ağırlığı var. İsterseniz buna derin devlet deyin, isterseniz dördüncü güç... Bu gücü milli emniyet, askeri istihbarat, jandarma ve polis oluşturuyor.

Fikret Muallâ'nın hiçbir suçu yoktu, hiçbir örgütün adamı değildi. Kabahati özgürlüğe inanmasıydı. Al sana özgürlüğün bedeli...

Fikret o işkenceden sonra büsbütün çıldırdı.

Onun yaşamına ben bu açıdan yaklaşıyorum.

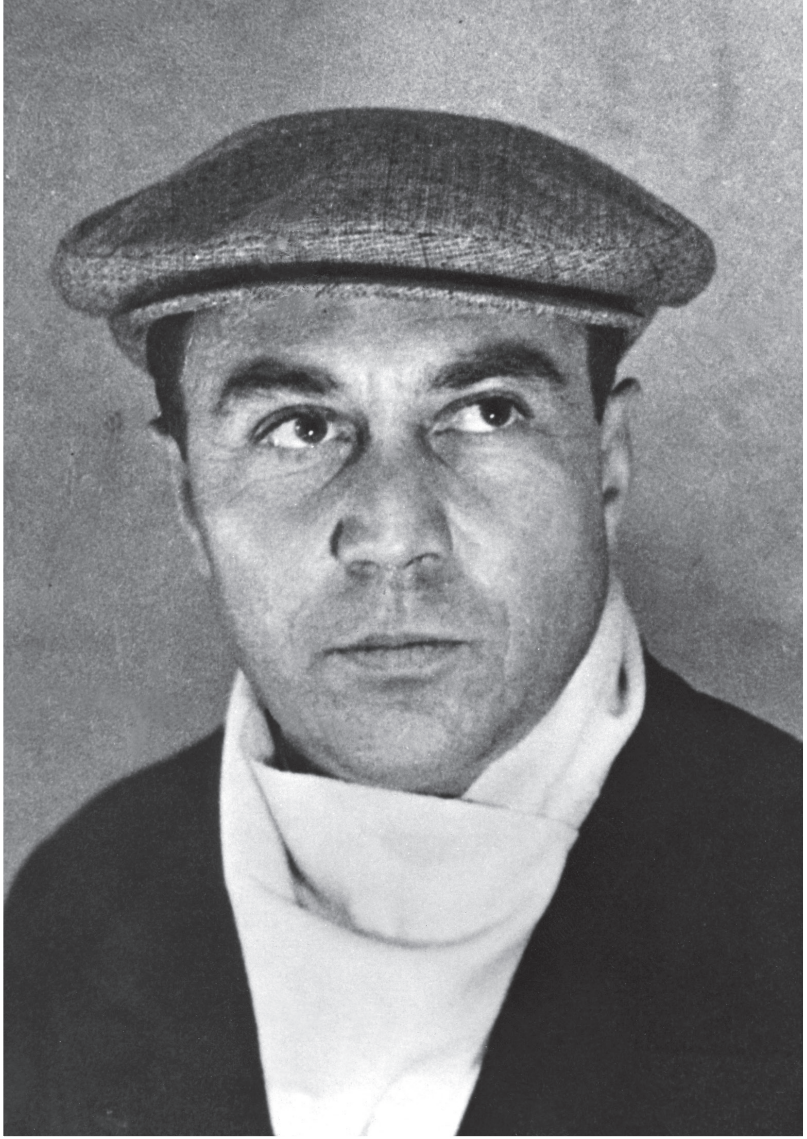

BÖLÜM 1
İlk Çılgınlıklar

▲ Fikret Muallâ 1922'de Berlin'de Öğrenci Müfettişi Hilmi Yolaç ve eşi Nilüfer Yolaç ile bir anıtın merdivenlerinde. (Türkân Yolaç arşivi)

▲ Fikret Muallâ 1930'da yurda döndükten sonra yakışıklı bir halde İstanbul'da.

▲ Abidin Dino ile Fikret Muallâ 1937'de İstanbul'da bohem bir yaşantı içinde, Arkeoloji Müzesi'nin merdivenlerinde.

İlk Röportaj

Yıl 1949, ben 26 yaşındayım. *Akşam* gazetesinde muhabirim. Aylığım 120 lira... Nezihe ile yedi yıldır sevişiyoruz, o da İş Bankası'nda çalışıyor. Eline 100 lira geçiyor. İlk başlarda "Aylıklarımızın toplamı 250 lira olursa evleniriz," demiştik. O dönemde birkaç zam görünce evlenmeye karar verdik.

Nişantaşı'nda büyük dedemden kalma 25 odalı konağın ancak 2,5 odası bize kalmış; annem, anneannem ve kız kardeşimle orada yaşıyoruz. Ne var ki bu odalardan biri benim doğduğum oda. Benim için bu konağın elbette özel bir değeri var.

Nikâh hazırlıkları tamam... Nikâh dairesinden sonra bütün dostlar ve akrabalar o 2,5 odalı dairede toplanıyoruz. Orada sade bir düğün töreni düzenleniyor. Herkes hediyesini alıp gelmiş. Rasih Nuri İleri'nin elinde koskoca bir yağlıboya tablo var. Koyu kahverengi bir fon üzerinde oturan tombul bir nü... Pek öyle iç açıcı bir resim değil ama Rasih Nuri onun çok değerli olduğunu söylüyor. İmza: 1938, Fikret Muallâ.

Fikret Muallâ da kimmiş? Rasih'in dayısı Abidin Dino'nun yakın arkadaşı bir ressam. Ben adını hiç duymamıştım. Oysa o dönemin ressamlarını, örneğin Bedri Rahmi'yi, Nurullah Berk'i, Cemal Tollu'yu, Şefik Bursalı'yı, Sabri Fethah'ı, Léopold Lévy'yi, Akademi öğrencilerden Avni Arbaş'ı, Haşmet Akal'ı ve Galatasaray'dan arkadaşım Nejad Devrim'i çok iyi tanıyordum.

Fikret Muallâ yoktu aralarında... Olamazdı, çünkü o 11 yıl önce, yani 1938'de Fransa'ya gitmiş ve orada yaşıyormuş. İstanbul'da onu yalnız sanatçılar, şairler ve yazarlar tanıyordu. Adı Türkiye çapında duyulmamıştı. Yarı çılgın, yarı bohem yaşamı olan bir ressam olduğu söyleniyordu. Gazetelerde hiç adı geçmiyordu.

Rasih Nuri'den gelen bu tablo herhalde ona Abidin Dino'dan kalmıştı. İşte bu tablo o günlerden beri hâlâ duvarlarımı süslüyor.

1952 sonlarında 9 aylık bir bursla eşimle birlikte Paris'e gittim. *Akşam*'a haftada iki röportaj gönderecektim. Gazetedeki aylığım 50 liraya indirildi.

Paris'te ilk işim Türk ressamları ile bir dizi röportaj hazırlamak oldu. İlk başta Avni Arbaş yer alıyordu. Onu Ragıp Gökçen, Nejad Devrim, Selim Turan izledi. Onların arasına Abidin'i katamadım, çünkü o sicilliydi. *Akşam*'da onun hakkında bir röportaj asla yayınlanamazdı.

Avni Arbaş benim Fikret Muallâ'yla konuşmamı önerdi. Onun sicili bozuk değildi. Sakıncalı sayılmıyordu.

Avni'yi Galatasaray'dan tanıyordum. Benden üç sınıf ilerideydi, zemin katındaki resim atölyesinden pek çıkmazdı. Tüm öğrenciler onun ileride büyük bir ressam olacağını söylüyorlardı. Ressam Cihat Burak da aynı sınıftaydı. Avni Orta'dan sonra Galatasaray'dan ayrılarak Akademi'ye girdi. Nejad Devrim de öyle yaptı. Ben de Galatasaray'ı bitirince önce Akademi'ye yazılmıştım, mimarlık okuyordum, sonra vazgeçtim.

O yıllarda yükseköğretimlerde öğrenci dernekleri yasaklanmıştı. Biz de o koşullarda Sınıf ve Atölye Temsilcileri adıyla bir topluluk oluşturduk. Avni Arbaş ve Haşmet Akal da bize katıldı. Ama bu iş tutmadı.

Avni Akademi'den sonra genç, zarif sevgili eşiyle Paris'e gitti. Bebek beklediklerini biliyordum. Eşi doğum için hastaneye yatırılmıştı. Avni de yakınlarda baba olacağını düşünerek coşku içindeydi. Ama eşinin operasyon masası üzerinde can verdiği öğrenildi. Çocuğu kurtuldu. Dünyalar başına yıkıldı. Birkaç gün sonra bebeği ona teslim ettiklerini öğrendik. Avni, Zerrin adını verdiği kızıyla koskoca Paris'te yapayalnız kalmıştı.

Aradan altı yıl geçti. Avni'yi Rue Saint-Jacques'ta Schola Cantorum adlı bir pansiyonda buldum. Kimler kalmıyordu o pansiyonda. Avni ve birlikte yaşadığı kız arkadaşı Henriette, Abidin Dino, Güzin Dino, Pertev Naili Boratav, eşi Hayrünnisa, Oğuz Orbay... Daha önceleri de o pansiyonda Sabahattin Eyüboğlu, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Mübin Orhon, Azra Erhat, Cahit Irgat kalmıştı. Avni'yle aramızda çok sıcak bir dostluk kuruldu ve bu sıcak ilişkiler onun ölümüne kadar sürdü.

Bir gün Avni'ye Fikret Muallâ'yı sordum. Adresi verirken:

“Dikkat et, Fikret'in bir günü ötekine uymaz,” dedi. “Çok iyi bir in-

sandır, sağlam bir dosttur ama hiç belli olmaz. Seni yanlış tanıdıysa sigortası atar, saldırır, hakaret eder. Yanlış anlama, eliyle koluyla saldırır demiyorum. Ağzını bozar, küfürler savurur, bir türlü kendisine laf anlatamazsın. Bu tam bir kliniklik olaydır. Ama bu haline ender rastlanır. Normalde terbiyeli, nazik ve zarif bir insandır. Sevdikleri için yapmayacağı şey yoktur. Bunları moralini bozmak için söylemiyorum. Git, kendisiyle görüş. Şimdiye kadar onu hiç arayan gazeteci olmadı. Kimse onun kapısını çalmıyor. İlk sen olacaksın. Ne bileyim, olur da ters bir gününe rastlarsan, boş ver. Sana kolay gelsin. Merak etme, Fikret'in sana yumruk sallayacak gücü yok. Ama kapıyı yüzüne kapatırsa, aldırma. Sana başarılar diliyorum. Sonra durumu bana bildir.”

Ertesi gün Odéon'dan metroya binerek Alésia İstasyonu'na ulaştım. O zamanlar Paris'in acemisiydim. Geleli daha bir ay olmuştu. Onun yaşadığı apartman Impasse du Rouet'de (Çıkrık Çıkmaşı'nda), metroya birkaç dakika uzaklıktaydı. Oturduğu bina sokağın sonunda, geçen yıldan kalma, köhne bir apartmandı. Fikret Muallâ o binanın 6. katında yaşıyordu. Asansör hak getire... Telefon da yoktu. Boynumda gazetenin verdiği avansla satın aldığım Rolleicord marka fotoğraf makinesiyle merdivenleri tırmandım. Altıncı kata çıktım, biraz soluk aldıktan sonra kapıyı çaldım, gıcırtılı bir sesle kapı açıldı. Karşımda şaşkın gözlerle bana bakan bir adam... Üzerinde koyu renk bir hırka, yakası kanca ile tutturulmuş, saçlar darmadağın, boynunda bir yün atkı... Birkaç gündür tıraş olmadığı belli...

“Siz Fikret Muallâ Bey'siniz, değil mi?” diyorum. “Ben *Akşam* gazetesinden geliyorum. Adım Hıfzı Topuz.”

Yüzünde bir gülümseme beliriyor.

“Demek ki siz dayım Hikmet Topuz'un adaşısınız. Buyrun, buyrun.”

Beni içeri alıyor. Darmadağın bir stüdyo... Yanda battaniyeyle örtülü bir yatak, ortada bir yemek masası, üzerinde, bir kâse içinde dört elma, onların yanında hasır kaplı boş bir İtalyan şarap şişesi, iki biber, bir baş soğan. Bir yanda bir resim sehпасı, renk renk boya tüpleri, fırçalar... Pencerelelerin birinden sokak kapısının girişine kadar bir çamaşır ipi uzanıyor, üzerinde bir fanila ve iki çorap. Demek ki Fikret çamaşır-larını kendi odasında kurutuyor. Yatağın önünde bir çift eski terlik, bir yanda yayları fırlamış bir koltuk, duvarda birkaç natürmort ve gazete-lerden kesilmiş iki fotoğraf... Oda yağlıboya ve sigara kokuyor. Fikret'in

üzerindeki hırkanın kol ağızları akmış ve rengi ağarmış. Orta yerde bir soba, ama yanmıyor. Sehpanın yanında da bir iskemle...

“Şöyle buyrun Hıfzı Bey,” diyerek bana patlak koltuğu gösteriyor. İlişiyorum.

“Anlıyorum, odamı yadırgadınız, haklısınız. Ama bir türlü toparlanamıyorum.”

“Hiç önemi yok, bekâr odası, daha nasıl olsun...”

“Yok, yok öyle demeyin. Ben yalnız yaşıyorum. Her şeyle baş edemiyorum. Bohemliğe hiç merakım yoktur. Rahatına düşkün bir insanım. Bu odanın havasından zevk mi alıyorum acaba? Yooo, katiyen. Ben de rahatı severim. Geniş ışıklı bir evim, güzel eşyalarım olsun bayılırım. Eski tarz eşyalar... Stil bir masa, koltuk, ceviz kütüphane... Gayet güzel şeyler. Ama ben eski eşya alacak oldum mu Bitpazarı'ndan yukarı çıkamıyorum. Fark orada. Olmuyor işte. Hayat bizi zorla bohem yapıyor. Umurumda değil. Hiç gelenim gidenim de yok. Aylardan beri kapımı ilk çalan siz oldunuz. Ne mutlu bana. Hoş geldiniz! Ne zamandan beri Paris'tesiniz?”

“Yeni geldim sayılır, bir ay kadar oluyor.”

“Hiç İstanbul bırakılır mı?”

“Ben buraya üniversite doktorası için geldim. Fransızlar bir burs verdiler, geçim derdim olmayacak. Gazete ve dergilere de röportajlar göndereceğim.”

“Çok iyi, çok iyi, öyleyse sık sık görüşeceğiz.”

“Umarım öyle olur. Büyük bir dost kazanmış olurum. Yıllardır sizinle tanışmak isterdim. Neden diyeceksiniz? Söyleyeyim. Ortak dostlarımız var. Adınızı hep onlardan duyarım. Odamda güzel bir yağlıboya tablonuz asılı. Dügün hediyesi. Kahverengi bir nü...”

“Aaa, bildim bildim, onu Abidin Dino'ya bırakmıştım.”

“Tamam, o işte. Bana onu Abidin'in yeğeni Rasih Nuri hediye etti.”

“Çok sevindim, demek ki resim yerini bulmuş. Daha iyi yerlerde olmazdı.”

İlk başlarda Fikret Muallâ'yı o kadar güç anlıyordum ki, sözcükler ağzının içerisinde yuvarlanıyor, uzun uzun bir şeyler anlatıyor, konuları izleyemiyordum. Bazen hiç anlayamadığım sözlerin sonunda gülmeğe başlıyordu. Ben de ister istemez gülümsüyordum. Anlattığı her öy-

künün sonunda gözlerini bana dikerek “Di mi?” diye soruyor ve yanıtını bekliyordu. Evet desem bir türlü, hayır desem başka türlü... Sonra anladım ki, ben ne dersem diyeyim o yine bildiğini anlatıyor, ama arada bir kafasını toparlayıp konuşmasını sürdürebilmek için ufak bir ara veriyor, o zaman da benim gözlerimin içine bakıyordu. Bu bakış bir onay bekleme değildi. Kendini toparlamak için zaman kazanmaktı. Ben de, “Evet,” demekten vazgeçtim.

Bu olay bana sevgili dostum Selami Akpınar’ı anımsattı. Ona da bir zamanlar gazetenin yazışleri müdürü bir şeyler anlatmış, Selami de anlamadan “Evet” dermiş, sonunda yazışleri müdürü kızmış.

“Hayır Selami Bey, burada evet değil, hayır diyeceksin,” demiş. Fikret Muallâ bana o gün neler anlattı, anımsamaya çalıştım. Uzun uzun polislerden söz etti. Ama hangi polislerden? Türk polisinden mi, Fransız polisinden mi, Alman polisinden mi, anlayamadım.

Onun kafasında ajanlar ve polisler birer saplantı, birer karabasan- dı. Oturduğu apartmana bir “flic” (polis memuru) taşınmış. Demek ki Fransızlar Fikret Muallâ’yı evinde de rahat bırakmak istemiyorlar. Çeşit çeşit polis vardır Fransa’da... Kimine “vache” (inek) denir. Bunlar üniformalı polislerdir. Kimine “mouchard” (muhibir, hafiyeye), kimine “goril” (sivil koruma, güvenlik), kimine “barbouze” (sivil polis)... Muallâ bunların hepsine birden “Les sales flics” (pis polisler) diyordu. Kolay değildi onların arasında yaşamak. Onun yaşamında polis öykülerinin önemli bir yeri vardı.

Konuşmalarında sık sık Celal Bayar’ın adı geçiyordu. Bayar o zamanlar cumhurbaşkanıydı. Anlattıklarının hiçbirini ipe sapa gelir şeyler değildi. Sanki işkence görmüş bir insanın bunalımları içindeydi. Gözlerinde her şeye karşı bir başkaldırı duygusu okunuyordu. Konuşurken zaman zaman umutsuzluğa düşüyordum. “Yazı konusu yapabileceğim bir şeyler çıkartamıyorum, çok kötü,” diyordum. Anlattıklarını süzgeçten geçirip ayıklayayım dedim, sıfıra sıfır, elde var sıfır...

Onu saplantılarının dışına çıkarabilmek için bir şeyler bulmaya çalıştım. Örneğin, duvarda iki fotoğraf vardı. Biri Sovyet Büyükelçisi’nin fotoğrafıydı, öteki de İngiliz kralının. Kafam onlara takıldı.

“Bunları nasıl uzlaştırıyorsunuz?” diye soracak oldum.

“En büyük belalar bunlardan gelir, ben kendime göre önlem alıyorum,” dedi.

Renklerle coşan, acılarla boğuşan bir ressamın hikâyesi...

Fikret Muallâ, Cumhuriyet döneminin en önemli ressamlarından biridir. Bir süre Ayvalık'ta resim öğretmeni olarak görev alan Muallâ, yaşamını büyük ölçüde Paris'te sürdürdü ve burada hayata veda etti.

Yaşamının en önemli travmasıyla 1937 yılında karşılaştı. Galatasaray Karakolu'nda saatler boyu gördüğü işkence sonucu akli dengesi bozuldu ve bu yüzden akıl hastanesine kaldırıldı.

Fikret Muallâ iki yıl sonra Paris'e kaçtı ve bir daha Türkiye'ye dönemedi. Paris'te Abidin Dino, Avni Arbaş, Bedri Rahmi Eyüboğlu başta olmak üzere Türk sanatçıların ve Hasan Esat Işık ile Üstün Üstündağ gibi aydınların dostluğunu kazandı. Resimdeki yeteneği günden güne beğeni topluyordu. Ancak bu ilgi onun geçimini sağlamaya yetmiyordu.

Hıfzı Topuz, 1952 yılında Fikret Muallâ'nın yalnızca sanat çevrelerinde tanındığı ve unutulmakta olduğu bir dönemde Paris'te kendisiyle bir röportaj yaptı.

Aralarında o günlerde başlayan dostluk, 1967'de Fikret Muallâ'nın ölümüne kadar sıcak bir havada sürdü.

Bu kitapta Fikret Muallâ'nın yoksulluk ve perişanlık içinde geçen yaşamına tanık olacaksınız.

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-1646-9

9 789751 416469